

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Izhaja vsaki četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . . . 3 fl.
„ pol leta . . . 1 fl. 50 k.
„ 1/4 . . . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . . . 2 fl. 50 k.
„ pol leta . . . 1 fl. 30 k.
„ 1/4 . . . — fl. 62 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

Štv. 4.

V Mariboru 23. januarja 1868.

Tečaj II.

Gospodarske stvari.

○ hrastju.

(Dalje.)

Vrnimo se sedaj spet k našemu predmetu, k hrastju. Videli ste korist in lahkoto, s katero se zemlja v vrednosti jako povzdigne, katera za drugo ni, nego za gozd zavoljo svojega primerne položaja in globoke zemlje. Dostikrat se pa tudi kraj potokov, jarkov in v grapah želod ali hrastiči z dobrim vspehom zasajujejo, kar spet veliko dobička donaja. Po gozdih, kjer je saj 4 k večemu do 6 érevljev globoka zemlja se kaj koristno želod sadi, ali saj zmes med drugim gozdnim drevjem po praznotah in lehah, ako še gozd ni prestar. Navadno se sadi drevesce v rajdi 3 éevlje eno od drugega, rajde pa en seženj ena od druge: tako spraviš nad 3000 raznih dreves na en oral. Tak mlad gozd, kojega si zasadil z izvzetimi mladimi eno do 5 let starimi drevesi iz goščav svojega gozda zapuščenega, ker si iz semena gozdnih dreves ne veš izrežati mladih drevesic, ti čudovito hitro raste, in že najmanj v desetem ali saj 15 letu najdeš dovolj mladih dreves za razne potrebe. Posebno moraš tu nakazane drevesa v ozir jemati, koja so krevljasta, od snega polomljena, v preveliki goščavi, ali od zločinske tatinske črne roke presekana, jim venci, spodnje veje oklestene kot smrekam, hojam jelkam; tako drevo si težko več kedaj opomore, in to tem manj, ako se je to poleti zgodilo, ker je po deblu preobilno ran, iz kojih se smola ali sok cedi, in je tako overa v vspešno visokost rasti, naj še na tako ugodnem torišču ali zemlji stoji: vršičev le kakih 3 do 4 palcev dolgih požene. — Od tega te lahko prepričam s svojimi tako od nesrečne krivične roke poškodovanimi drevesi gozdnimi. — Da bi strela razjasnila take zakajene črne možgane vtrajljivega izvrška človeškega rodu — ki se predrzne stegniti svojo omazano grdo roko na ptuje blago, kojega nikol ne misli niti ne more povrniti! — Ali ne veš, da za spomladom pride leto, za letom jesen, za jesenjo pa zima!? — Skrbi toraj za potrebne reči na pošten način o svojem času, in ne bodi kot živina brez pameti, da v silo ne prideš, ker praviš: „Nisem imel, sem moral vzeti!“ — ali pa celo svojo krivico izgovarjaš, kakor sem sam slišal: „Saj mešnikom in gospodom ni greh kaj jemati!“ — „Kra-“ „sti“, hočeš reči. Za Božjo voljo! Kteri hudič ti je ta peklenki nauk prinesel in te tega učil? ktera izmed deseterih zapovedi božjih to velewa? — To je porod iz pekla, kjer je vsa laž in krivica shranjena in doma. — O tatinski nesrečnež! tebi gotovo tudi ni sveto ptuje blago niti kmetovo, niti želarjevo, niti hlapčevo ali kake vboge toda redne skrbne in delavne dekcle. — Grdoba! bodi skop po krčmah, sejmi v ošabnih nošah, in varuj se kosmate lenobe in smrdljive nečistosti, ter se raje uči lepih potrebnih reči za svoj sedajni in prihodnji stan; verjemi mi: vsega boš zadost imel! — Dokler boš ti razuzdanec prevzet, v lenobi zaplesnjenen zapravljjenik, vsem vetrovom enaki raztresnjenec brezi sramote in značaja — in ti ošabna gizdelinka se vrteča kot petelin na strehi odkod kateri primaha — vaju oče pa zavošeni mastni klobuk nosi, da vsi psi za njim dirjajo! — ne bo se vam bolje godilo. — Ali kamo sem spet zabredel? Bog mi greh odpusti! vse blage nedolžne duše pa mi naj prizaneso, ako sem se zlagal.

Tudi mladih hrastičev ne smeš klestiti, zakaj prehaboto potem na vršičih rastejo, ki se k tlom nagnejo, in potlej več ne zravnajo, ako jih h kolu ne privežeš. Kadar pa že močna

debla imajo, se jim zamorejo veje odžagati tik debla, da daljše gladko in lepše deбло dobijo; to mislim jim ne škoduje, kakor sem na svojih hrastih zapazil. Inače pa so razna plemena hrastov. Eni od narave gladka visoka debla storijo, drugi pa komaj seženj od zemlje že veje razprostirajo; tim malo koristi veje odžagati, ker jih spet še obilnejše poženejo, česar se sam lahko prepričaš.

Na tak način je vedno iz mladega gozda drv za kurjavo, za razno manjšo rabo kot: rante, kolje, raglje, obroče, vejevje itd., dokler ne stoji kakih 4 do 500 smrek, hoj ali jel in drugega za kmetovanje potrebnega visokega drevja na enem oralu vseh skupaj v lični razmeri do 200 let; in ako vsako drevo le po 10 for. ceniš, je oral takega gozda 4 do 5000 tor. vreden! — Kdor pa ima samo hrastje, kako se vidi na eni ravnini zunaj Lukavec, ko se k sv. Križu nad Ljutomerom pelja, dozdeva se mi v „Logarovcih“; ali inace navadno gozdno globoke zemlje lego, in si tako oskrbi z majhnim trudom s sajenjem želoda na isti način kot je zgoraj rečeno hrastov gozd, ima za 100 do 200 let najmanj 300 hrastov. In ako en hrast le za 20 for. cenimo, znese en oral hrastovega gozda 6000 for! — Ker se pa sedaj tako hrastje po 40 do 60 for. prodaja; bi bila vrednost takešnega gozda 12.000 do 18.000 for. V Ivajncih župnije Negovske je letos neki barantač iz Trsta enemu kmetu za en hrast 140 for. samo za golo deбло ponujal! pa ga ni dal.

(Konec prihodnjič.)

Vrtnarstvo.

Nerodovito sadno drevo, koje še tako črstvo raste, da ga je škoda posekati, se tem prerodi, da se mu veje čez polovico porežejo, deбло z drevesnim mazilom dobro namaže, okrog debla zemlja do korenine, izkoplje in z živo rodovito zemljo obsuje.

V sadovnjakih so senice zato velike dobrotnice, ker gosnice in drugi mrčes marljivo pobirajo. Namesto da jih mnogi kratkovidneži lovijo in nevsmljeno davijo, bi boljše bilo, če bi jih k sadnim drevesom s tem vabili in privajali, da bi jim zrele solčnice na drevesa vesili, ktere te ptice zlo rade imajo.

Kako se od dreves lahko in celo odvrne mah in lišaj. — Neki naj imenitnejših vrtnarjev v Parizu ima zmirom v sodih pripravljene vode, v kateri je malo lužne soli (potaše) razto-
ljene; s to vodo pere marljivo drevesa, da na njih ne raste mah in se ne vgnjezdijo mrčesi. — Pri takem ravnanju rasto drevesa urno, dobijo kot zrelo gladko skorjo in tako rekoč železno zdravje; prinašajo pa zatoraj tudi obilno sada.

Navodi k narodnemu gospodarstvu.

(Dalje I del.)

6. Po promenjivanju se roba, blago ali kapital množijo; ta pomnožek je enak razločku med tem, kolikor je bilo blago vredno poprej ko se je v drugo predelalo in kolikor zdaj velja. K. p. en fund volne velja 1 fl.; ta se je spredla in ta preja velja 1 fl. 50 kr.; tu se je blago (ali jegova vrednost) za 50 kr. pomnožilo, kar je razloček med prejšno in zdajno veljavo. Se ta preja stke in sukno 2 fl. velja, je prilika drugi takšni razmeri. Pomnožek blaga ali kapitala je enak razločku med prejšno in novo veljavo; to hoče

Dopisi.

reči, da kedarkoli človek kaj prestvarja, veljavo prejšnje stvari vniči in jegovo odškodovanje ali jegov dobiček je tolikošen, kolikor je nova stvar več vredna. Tako kmet potroši seme, gnoj, delo, živčevje, čas, da setvo pripravi; zamenjuje eno vrsto blaga ali kapitala za drugo in poleg se toliko vbogati, ali blago mu toliko naraste, kolikor je setva več veljave, da mu vse prejšnje stroške naplača.

7. Blago ali kapital more biti po svoji naravi in veljavi dvojih vrst: ako mu po promenjivanju vrednost raste in po zamenjivanju nam dohodke donaja, se imenuje živ kapital ali blago nadobitek, ako pa kakor mrtvo brez rabe leži in mu veljava nikako ne narašča, imenuje se mrtvo blago, mrtev kapital.

8. Imamo dalje razločevati kapital ali blago v krožno ali promakljivo in v blago stalno ali nepromakljivo. Roba, ki lastniku koristi, kedar jo predela in prestvari, ali kedar jo od enega mesta na drugo zameni, imenuje se krožno, promakljivo; tako n. p. so poljski pridelki, žito, seno; kmetovo, volna, kože, železo itd., obrtnikovo krožno blago. Različni pripomočki pa in orodje, z katerim se krožno blago pripravlja, lastnik živi in svoj dobiček dobiva, imenuje se nepromakljivo, stalno blago, kakor je n. p. kmetovo: zemlja, plavnice, brana, vozi, delavna živina, hrami; obrtnikovo: delavnice, orodje, mašine; trgovčev: železnice, brodogojnice, hrami.

9. Gotovo znamenje nam more biti, da v vsaki družbi, srenji, deželi ali državi, ktera je dobro vredjena in v srečnih razmerah, je obči nagon in zelenje si stalen kapital ali blago pomnožiti. Kmet prodava svoje poljske pridelke, vinogradnik vino in zato si poleg drugih potreb nakupi več polja ali zemlje, katero v njive, travnike ali vinograde predelati more; kupi si k temu tudi več in boljšega orodja, kar mu delo polahčuje, stavi si boljših kozolcev, skednjev in hramov, da pridelano blago leži ohranjuje, da si načiniti boljših hlevov in pri tem tudi na dobro svoje stanovanje ne pozabi. Artizan ali rokodelce povekša svojo delavnico ali fabriko in pri skrbi si boljšega orodja in mašin, po katerih se mu delo polahčuje in dohodki množijo. Trgovec da si napraviti boljših hramov ali magazinov, prodajalnic ali štacun, stavi si hiše in tako v obče bolj ko obrtnija napreduje več se napravlja cest, železnic, kanalov in fabrik in drugih koristnih naprav.

10. To pa je celo naravno kakor vele koristno, da v dobrih zadevah je obča težnja za stalen kapital. Krožno blago, bodi si denar ali druga roba, se po kakoršni bodi nezgodi, kateri smo si sami krivi ali nam drugi, za kar nič ne moremo, lahko zakroži in pogubi; stalen kapital ali blago pa se le po malem porabi. A še več, po stalnem kapitalu pripravljamo si krožnega, pridobivamo si dalje ž njim leto za letom več in več primočkov za naše mnogovrstne potrebe: po njem izročuje zarod zarodu od let do let svoje bogastvo, premoženje in srečo.

11. Da pa kateri deželi ali državi stalen kapital res korist, bogastvo premoženje in srečo donajati more, mora ta biti razmerno oskrbljena z vsakovrstnim stalnim kapitalom ali blagom. Kaj pomaga kmetu mnogo lepe plodne zemlje, ako nima z čim prav jo obdelovati? Kaj bi mu koristilo naj več in naj boljših pridelkov, ako jih zapečati in prodati ne more? Kdo se more tam z trgovino baviti, kder ni cest, železnic, plovnih rek in drugih stvari zato potrebnih? Tako naprej se zapletavajo vse druge takošne razmere. *)

12. Zlo važna vrsta blaga ali kapitala je denar, kateri je v rabi pri vseh že le nekoliko izobraženih narodih; a denar ni druga nego pripomoček ali sredstvo, z katerim leži druge stvari ali pridelke zamenjujemo. Pa ta, kot takšen pripomoček ali sredstvo za zamenjivanje, nikakor ni tolikošen del bogastva in premoženja ktere dežele, kakor se navadno misli: denar je le majhen del bogastva. To vidimo pri posameznih ljudeh, in kakor je pri teh, tako je tudi pri družbah, deželah in državah: vprašajmo n. p. koliko je takšnih kmetov, ki bi imeli toliko gotovega denara kakor je njihovo kmetijstvo vredno? Koliko je drugih ljudi, ki bi ga imeli toliko, kakor drugega blaga? **)

*) Opazka. Dalje si te razmere vsakdo lahko razmišlja in naj pri tem le nekoliko opazuje kakšne so naše zadeve na Slovenskem, kaj so nam naši predniki pripravili in zapustili, kakšna je naša nadloga in zadrega, po tem kakšna je v obče v Avstriji in v pojedinih pokrajinah jeni, promotrujemo Hrvatsko, a po tej še Srbijo, Hercegovino, Bulgarijo, Bosnijo, kakšen je tukaj in v kakšni razmeri je stalen kapital itd.

**) Opazka. Več o denaru pri oddelku o zamenjivanju.

Maribor dne 19. prosinca. Pojasnilo cenitih „Novic“, da se je le namerilo, da je iz deželnega odbora kranjskega g. Hofbauer na slovensko vlogo nemški odgovoril, da pa se sicer deželni odbor drži pravila na slovenske vloge slovensko odgovarjati, nas je pomirilo, če se tudi ne slažemo s tim, da se cenitih „Novicam“ ne zdi vredno preiskovati, kdo je bil kriv, pisarnica ali referent. Ker pa nam je šlo tukaj za načelo, nikakor pa samo za ta pripetlejši, bi še radi zvedeli, kako je to, da pisma deželnega odbora nose pod kranjskim grbom napis: „Landesausschuss des Herzogthums Krain.“

Kar pa je dalje brati v „Novicah“, tega pa ne primljemo. Res, da je Zagrebački dopisnik ostro sodil o tako imenovanih prvaki, da vsi Slovenci v Zagrebu tako sodijo, je prav verjetno. Ali da to sodbo pisavec „Novičin“ zavija in naslanja na odbito prošnjo, ter odgovarja s šalivimi zbodlaji na dopisnika, naj v „Gospodarju“, konkurs razpiše na nove prvake, kaj bi k temu rekli? Žal nam je in vsakemu Slovincu mora žal djati, če se v lastnem taboru prepiramo in vendar je do tega prišlo, da različnih misli biti moramo. Tega prepira pa mi krivi nismo. Predmet prepira je, kakor tudi „Novice“ dobro vedo, politika slovenskih državnih poslancev a ne on pripetlejši slovenske vloge in nemškega odgovora.

V tem prepiru smo mi tukaj že dostikrat svoje stališče izrekli in rečemo tudi zdaj, da smo protivniki politike slovenskih državnih poslancev. Tedaj se slažemo z mnenjem Zagrebačkih Slovencev. To mnenje smo brali tudi v vseh Českih in Hrvatskih narodnih časnikih, smo brali v „Primorecu“, to mnenje smo čuli tudi od rodoljubov iz Koroškega in imamo tega mnenja dopisov od rodoljubov iz Kranjskega in ko je bilo glasovanje o dualistični ustavi, za katero sta Klun in Svetec glasovala, so to mnenje kakor se nam je zdelo zagovarjali tudi „Novice“. Naprave na Ogerskem, zgodbe na Českem in Hrvatskem, občen političen položaj vse to nas v tem mnenju vedno bolj in bolj potrjuje. In „Novičin“, pisavec za dobro spozna nekako lahkomišelnost, in kakor v službi teh državnih poslancev, se šaliti o tej reči, ki zadeva čast celega slovenskega naroda, rekoč naj se razpiše konkurs v „Gospodarju“, na nove prvake. Kolikor je nam znano, so ti tako imenovani prvaki pri volitvah v deželni in državni zbor dobili mandate kot federalisti. Če so tedaj zdaj dualisti ali dualistovski pomagači, je vrsta na njih, da svoje mandate položijo, našli se že bodo, ako Bog da in sreča junačka drugi poslanci, ki bodo zraven naših pravih prvakov v zvezi s Čehi in Hrvati proti dualizmu in za federalizem delajoči, krepko in vestno zastopali narodno prepričanje, če pa pri volitvah narod propade v menšino, bodo vsaj nasprotniki pa ne našinci pomagači dualistovski. Toliko za zdaj, da odbijemo krivi naval od dopisnika, dopisniku iz Zagreba samemu prepustivši svoje stališče braniti.

V Karlovcu, 20. januarja. X. + Y. (Gosp. Luka Svetec, ljubljanski nehoteči — več — biti prvaki in tudi „Triglav“ s „podirajočo kritiko“ ponižno in sramožljivo za njenimi krevlja.) Po letu enkrat se je bil g. L. Svetec v toliko znižal, da se je z nekolikimi vrsticami v „Novicah“ oglašil, pozneje je pa hladna jesen in mrzla zima nastala in vsled tega se je popolnoma kakor rajhsratni medved v Beustovi brolg zaril, da bi svoje zimsko spanje v redu dovršil. Ali mi „tako strašansko površni in nepremišljeni“ časnikarski dopisniki, kakor nas s svojega rajhsratski — medvedskega prestola blagovoli imenovati, smo ga vendar le toliko časa pikali in boekali, da smo ga iz zimskega spanja v toliko predramili, da v zadnjih „Novicah“ zarenči, da mu je to naše pikanje „nekdanjemu prvaku“, kakor sam sebe v ravno tistih „Novicah“ „brez dekreta“ imenuje, jako neugodno in da bi mu veliko ljubše bilo, da bi ga mi v miru pustili. Dragi Luka! To Ti jaz na brado rad verjamem in bodi prepričan, da ako bi bil ti lepo ponižno naslonjeni adjunkt na Brdu ali pa mestni komesar v Ljubljani ostal, nihče od nas ne bi bil nikdar ne „premišljeno“ in ne „nepremišljeno“ za Te peresa omočil. Tako pa ker Te je že nesrečna osoda med tisti „Corps“ zanesla, ki ima zastopati naj svetejše pravice naroda, in ki se državno poslanstvo imenuje, bodeš že odpustil, da na tvojo osebo malo bolj natanko obzir jemljemo. Z osebami svojih poslancev se pečajo drugi narodi še vse drugače, nego mi premirni še prepatriarhalni Slovenci; vedel boš morebiti, dragi Luka, akoravno nisi politikar „od kacij par fraz, ki jih človek v kakem časniku

vjame“ kakor mi reveži dopisniki, da je na Angležkem navada, da se po vsakem zasedanju, posebno ako je le količkaj nesporazumljenja med poslancem in njegovimi volilci nastalo, poslanec pred svojimi volilci natanko opravi in račun o svojem delovanju položi. Ako neče sam od sebe, priti, ga volilci 3 krat v velikih meetingih pozovejo in ako še ne bi hotel priti, ga potem s svojimi zaključki moralno primorajo, da mandat položi. — Tega pravila se je držal vedno tudi Lord Palmerston, ki je bil kot „premier“ tako rekoč vladar velike Britanije. Vsako leto vsaj enkrat se je predstavil svojim volilec v malem trgu Tiverton-u.

(Dalje prihodnjič.)

Z Žusena v doljnem Štajeru. *) (Ulovljen Golob.) Po noči med 7. in 8. jan. t. l. ob 3. uri zjutroma so ulovili žandarji glasovitega tata i poživgavca Goloba pri kočaru Hrvatit-u Valentinu, ki je sosed g. župniku. — Ta Golob — strah vsim poštenim ljudem — bil je lani v jesen v tukajšni fari ulovljen pri kočaru Žekaru. Odegnali so ga do Šmarja, potem do Celja. Tam je bil zaprt. — Ali eto ti ptička goloba! Ušel je iz voze v sredi naj hujše zime, v naj večem snegu! V samih gačah je ubežal meseca decembra pr. l. Noge so mu bile pre vse ozebene. Mislil si je noge pri Hrvatit-u zaceliti, — ali eto ti nesreče! Našli so ga in odpeljali; pravijo, da pride v Gradec. — Hvala, Bogu, zdaj malo bolj mirno spavamo; kajti bili smo v bridkem strahu pred tatovi. Zato je pa ljudstvo pričakovalo od državnih poslancev, da bojo tatom še več železja obesili na njih pregrešne noge in roke. Ali strašno smo se prevarili. Zato je pa ljudstvo jako nezadovoljno, ker tati brez železja lahko ubajajo, ter se strašno mešujejo nad njimi, ki pomagajo take potepuhe, grabeže loviti. — Kradejo pa tukaj vse, kar je le moč dobiti: kravo, tele, svinjo iz hleva, obleko, žito, meso, vino itd. Tu sem le bi naj prišli naši liberalni državni poslanci, tu bi naj skušali, v kakošnem strahu mi živimo; bogme bi se jim ne hotelo, železje snemati takim grabežem, tatom, ki nam take strah delajo, da Bog pomagaj!

Od Ptujске gore. Če jo človek krene iz Ptujске proti južnej strani, prispe v poldrugi uri na Goro; na prijaznem griču, ki meji Haloze pa ptujsko polje, ga pozdravlja lepa, sicer že malo zanemarjena cerkev sv. Marije; sem priromajo vsako leto nad tisoče pobožnih slovenskih in hrvatskih kmetov. V njenem turnu visi boje pet zvonov, čuje se jih pa le troje, dva, kakor mi je nekdo šepnol na uho, nemata vrvi. (!) Poslopij pri erkvi ne stoji veliko, več jih je sicer v grabi pod njo, vendar pa ne toliko, da bi človek sodil na trg, pa že mora biti, ker naši ljudje trdijo. Če dve imeni naših gospodarjev odšteješ, so vsa druga izvirno slovenska, človek bi tedaj sodil, da veje pri nas čisto naroden duh. Ali tej reči ni tako; če nosiš suknjo, ko k nam prideš, gotovo te pozdravimo v nemškem jeziku; se ve da se boš pri našem govorimo, češ, da smo izobraženi. (!) Če ti je tvoje zdravje ljubo, ne idi k županu, še v kmečkej suknji ne; kajti nekaka čudna zmes, ne slovenščina ne nemščina, ki mu iz ust pride, te lahko oglušti. V nobenej hiši ne najdeš slovenske knjige, k večemu naletiš na kake molitvene bukvice. Mi sicer ničesa ne prebiramo, k večemu še sežemo po tetki „Tagespošti“. Tako je pri nas na Gori, tako po sosednjih župah. Gosp. Raič kara v lanskem „Slov. Gospodarju“ st. Lovrene, da nima nobenega uda pri „Društvu sv. Mohorja“. Pa kdo je temu kriv? Če nas dobro poznam, nihče drugi nego naši dušni pastirje in učitelji. Saj jim mi vse zaupamo; kar nam svetujejo, mi kmetje radi storimo, če je le mogoče. V prejšnjih letih so nam vrli gospod kaplan V. pri sv. Lovrencu svetovali, da naj v „Društvo sv. Mohorja“ stopimo; blizo 30 nas se je dalo vpisati in kako smo jim bili hvaležni potem za jih nasvet! Kako radi smo brali „večernice“! Ko se pa vrli gospod na Ptuj presele in mesto njih gosp. F. pridejo, vse propade; hudo pogrešamo berila, pa kaj, ko ne vemo, kam se naj obrnemo? Ker se stari gospod vrlo malo z nami pečajo, si jih ne upamo prositi, da bi nas v društvo vpisali; jim še ta stvar na misel ne pride. Sicer včasih prav „debele“ od njih dobimo, zakaj da smo tako razuzdani! Ne vem, pa dozdeva se mi, da je tega le krivo, ker imamo, vzlasti po zimi, preveč časa; knjig nimamo, da je beremo, potem pa gremo v krčmo, zapravljamo denar; včasih se še naši fantje iz gol predolgega časa pretepajo; ponočevanja še ne omenim, ker ga že tako svet dobro pozna. Če vam je tedaj dušni pastirje in učitelji, za naše poboljšanje

in omikanje mar, opomnite nas včasih, da si naj dobrih domačih knjig, ki nas uče, čas bolje rabiti, priskrbimo in, pristavljam prav poblešno, dajte nam v tem dober izgled; sezite tudi vi po domači knjigi, ker svet pravi, kar je pa gotovo laž, da je redko slovenska knjiga v vaših rokah; pri nekkih gospodih je sicer vsa podoba, da je resnica, kar svet govori, nam se zdi pa to nemogoča stvar, zato še za zdaj molčimo!

Ivan Tkalečev.

Iz slov. Bistrice, 17. jan. Kako zelo nevešč je slovenščina še zmirom naše gosposki, dokazuje ta-le prigodbica, ki se je te dni pripetila v tukajšnjem okrajnem uradu. Pri našem gosp. notarju spisalo se je ženitvansko pismo po izrečni želji ženina v slovenskem jeziku. Ko to slovensko pismo v roke dobi naš g. okrajni predstojnik, mu nič ni bilo po volji. Pred se zakliče ženina in ga oestro izprašuje, ali je zares on sam zahteval slovensko pisanje. Ženin pritrđi. „Pa zakaj?“ Zato, ker ne razumim nemški in bi vendar rad vedel, na kaj da svoje ime podpišem. „Pa zastopiš, kaj v tem pismu stoji?“ Šveda! „Tak mi ga pa preberi.“ in gospod predstojnik poda nejevoljen ženinu pogodbo, da jo prebere. Ta jo brez obotavljanja prebere od konca do kraja in zagotavlja g. predstojnika, da mu je razumljiva vsaka besedica. Po tej nenavadni šolski skušnji v uradniškej dvorani izreče gosp. predstojnik, da slovenskega pisma ne bo pustil intabulirati, ampak da hoče priloženo imeti nemško prestavo. — To je tisto v dualističnej ustavi izrečeno zagotovljenje vsakej narodnosti, torej tudi slovenske.

To je tista ravnopravnost, katero smo živali že pod Bachom in Šmerling-om, in katero nam še v obilnejšer meri podeli in podari nemško srce bar. Beust-a.

— Zakaj naš g. predstojnik še nikoli ni pustil nemška pisma prebirati od kmetov in jih še nikoli ni poprašal, ali razumejo vse te urtle, entšeidnge, vorladnge itd. Pa tako postopanje ni samo čudno, je tudi proti postavi, če se res misli zabraniti vknjiženje slovenske pogodbe. Nadjamo se, da se bo našla viša oblast, ki bo v postavne meje zagradila tako ravnanje. — Tudi pri nas začenjajo spoznavati občine, da jim bo koristno, se složiti v večer, ker so zdaj res skoz premajhine. Vse štiri občine tinske fare so že pred tremi meseci izrekle voljo, se složiti v eno občino in zato niso na novo volili svojih županov, ker so mislili, da se jim bo koj dalo dovoljenje, pa ga še dozdej niso dobili. Pravi se, da nek cela ta stvar Ježi pri okrajnem zastopništvu in da je sploh dozdej že šla skoz štiri roke. Od tukajšnjega okrajnega urada romala je v Gradec k deželni vladi, od nje k deželnemu odboru, ki jo je spet poslal okrajnemu zastopu. Če bo spet po tem potu nazaj stopala, bo že v kakih 3—4 mesecih priromala na Pohorje. Naši samoupravni organi so se nasrkali že prav obilno birokratiškega duha. — Morebiti, da skorej nekaj veselega iz našega mestica naznanjati vem. Ne vdajmo se!

Od Negove. J. F. V graškem gospodarskem listu je več podružnic na vprašanje: Kaj je vzrok, da se ljudstvo na deželi tako malo vdeležuje graške gospodarske družbe? odgovorilo: „da je ljudstvo premalo izobraženo, omikano sploh, vzlasti pa za to reč.“ — Na to naj se dovoli vprašanje do njih, ki so tak odgovor skovali: „Ali ste vi zadosti izobraženi?“ S tem, da ste si „tednik štirinajstdanski“ (!) držali, še ni nobeno izobraženje dokazano. Dokler ne bote sami z djanskimi izgledi svetili in kazali korist slav. družbe, se vam more reči: „Pometajte pred lastnimi „duri!“ — Ali morda ni tako? Žalibože le preveč! Poglejmo to reč v obraz. Gotovo mnogi tih gospodov imajo zemljišča raznega obdelovanja med ljudstvom. Pa kakošni so jih vinogradi, sadonosniki, njive, travniki, gozdi? Nič boljši od prostega ljudstva, ako ne še slabiji. — Koliko so si že omislili ti izobraženi nastroje (mašin) v polajšanje poljedelskih opravil: Sejavnic, kosovnic, škoporeznic, mlativnic, osipavnic, razrušivnic itd. Mnogi toliko kot prosti kmet; — a vendar je neizobraženost pri kmetu vse kriva! — Kolika slepota? Taki gospodje in gospodički naj prej pred lastnimi dverimi pometajo, potlej še pred drugimi, pravi slov. pregovor. In zares. Po vinogradih si neki teh kulturonoscev ne spravijo ne ene trte boljših plemen, obdeljujejo jih ne za en las umnejše, niti jih obrezujejo niti okopavajo sposobneje itd. le trgategv jih briga. Tu bi moral viničar, in k zadnjemu še Bog čudeže delati, da bi se le prav dobrega in veliko vina pridelalo! — Po tem pa

„križ božji“ nad vinograd — še vidijo ga skozi celo leto ne! — Mnogi jih sadonosniki so, da se Bogu smili! tu pa tam se kaki grm vidi, kamor ga je nemila osoda vrgla, in po naključni se zemlje prejel; jako redki se najdejo, ki imajo redoma lično zasajene in skrbno čiščene sadonosnike — večkrat v celi občini se komaj en umno vrstjen in oskrbljen sadonosnik najde na gospodskih kot kmetijskih posestvih! — Takisto je z njivami, travniki in gozdi.

Izobraženi gospodje! vi ste kmetu spravili korun, krompir, koruzo itd. orehe, črešnje, jabelka itd. Sviloprejke, in stroj za sejatev koruze, železno oralo itd.; spravite še une boljše reči toliko pohvaljene od vas samih na svoja posestva, in oskrbujte jih po napredku primerneje — potem pa verjemite, da bo tudi ljudstvo bolj izobraženo, in se brž vaših izgledov djansko poprijelo. Po takem bo tudi hudobnežev manje, kajti jim bote vi raji na prste stopali čuteči hudobo, ko so tudi vam kaj poškodili. — Dokler pa ljudstvo pri vas nič kaj boljših vspehov vašega izobraženja o ti reči ne zapazi in vidi, se le prežalostna resnica — spričevalo uboštva — razodeva: da so vsi ene izobraženosti i tako gospoda, koja le z jezikom uči, djanje pa v žepu tiči! — To gospoda! bo naj boljši Wanderlehrer ali Feldprediger. — S tem bote toliko dosegli in dognali, kot jaz enkrat pri Sv. leta 1854, kjer sem polno učivnico in zunaj okoli od bližnjih župnij ljudstva imel eno popoldansko nedeljo, da se je vse gnjelo — med katerim pa je največ žensk bilo, koje so soper opombo primahale, toda tudi zadosti dobile: o snagi hlevov in krav, pri molži, po hišah, o gnoju, o vedenju igle, o pranju itd. Moški pa: o gnojišču, o vinoreji, sadjereji, o gozdih itd. itd. Po razlaganju, se ve, vse v kratkem in kazanju na tabli skozi tri ure. Po dokončanem kmetijskem uku se mi poltretji mož zahvaljuje: dva temeljito iz srca, a tretji ni bil ne mrzel ne topel; zato: pol mož. — Nekteri so pa djali: Mi smo menili, da nam bodo kaj iz sv. pisma pokazali.

Prost človek hoče gledati in z rokami prejemati; on ljubi: kratki nauk, pa dolgo klobaso. Glejte, tako se je meni godilo. Vendar moram dostaviti: ne brez vsega vspeha; zakaj kjer so pleve, je tudi pšenica; pšenica me je pa zapopadla, kakor sem potlej z lastnimi očmi gledal. Toda jaz sem v čisti slovenščini učil. Ako bi pa se predrznili ti kulturonosci s svojo neumščino naše ljudstvo izobraževati, jih zagotovim že zanaprej, da še poltretjega moža ne bo, koji bi se takemu Feldpredigerju zahvalil — zakaj mi sami bi o zdravi pameti tekega neumškega Feldpredigerja zdvomili.

Kar se pa tiče šol, da mladina ni tudi v gospodarstvenih reči vajena, je spet gospoda s svojimi postavami in narobe knjigami kriva. To isto velja v drugih prestopkih. Tako napriliko: Sosed ima na mojem zemljišču košenino, na koji je nektera drevesca zasadil in jih cepil spomladi. Jeseni jih omota na debelo z fižolovo slamo. Neki dan zapazi, da en paglavec zažiga slamo in vse požge — Sosed ga nekoliko natumplja — deček se dere, in mati soseda toži — ki mora zato 24 ur v ječi sedeti! — Reklo se je: „Sosed bi bil moral dečka tožiti.“ Tedaj letati sem in tam, čas zgubljeti, novce tratiti, in k zadnjemu še večo škodo trpeti, koje je tako trpel skozi 24 ur. Mati dečkova si soli najneč ne more kupiti, tem manj pa drevesca ali škodo povrniti! — Za take ljudi je tedaj naj boljše, ker v glavi nič ni, da zunaj rogove do-bijo — dolga ušesa tako imajo — a ne toliko neprilik za malenkosti voljo. Vse te in več enakih reči se naj popravi, in bolje bo. Poskusite!

Franjo Jančar, kaplan.

Novičar.

Narodni deželni poslanci so stopili v Zagreba iz zboru po tem, ko so položili protest, v katerem pravijo, da je vezdajni krvaški deželni zbor nevaljaven, ker je po oktrojevanem volilnem redu sklican. — Kako lepo bi bilo, če bi se tudi mi Slovenci mogli s takimi poslanci ponašati! —

V časnikih se že dalno zmirom piše, da še bo to leto shod Slovanov na Dunaju, pri katerem bi se naj pogovorile skupne zadeve vseh.

— Napoleon govori vedno o miru. da pa tudi hoče mir, je naj lepši dokaz to, da se mora vsak dan poslati 1100 novih, tako imenovanih Šaseportnih pušek k vojaškemu ministertvu in 150000 vojakov je že s takimi puškamo obroženo.

— Iz Polke se piše, da je v vseh krajih na Visli polno ruskih vojakov pešcev in konjikov — in da med njihovimi stajališči grejo noč in dan patrole. Vojaki, kateri so celo na meji, imajo ostre patrone in so poprek popolnoma ze vsem oskrbljeni za vojsko.

— Vse evropske države govorijo o miru, vse so vendar pripravljene na vojsko ali se marljivo na njo pripravljajo. Kako se to zлага? Moramo reči, da nam vsa znamenja zadost jasno kažejo, da bo mir v Evropi na skorem pri koncu, če se vendar vneti ogenj, bode strahovit, ker gradiva za njega je na vseh straneh zadost pripravljeno. Nadloga bode neizrekljiva; to nas vendar naj tolaži, da ne bo dolgo trajala.

— V Trstu snovajo Lahi sokolsko društvo. „Primorec“ nagovarja silno Slovence, da tudi ne bi zaostali, temoč ko naj hitrej sokolsko društvo napravili, ktero bi slovenski stvari mnogo koristiti moglo.

— „Zukunft“ piše, da se je v Pruski osnovalo neko društvo, ktero hoče vsakemu Prusu denar posoditi, kateri si kupi v Česki posestvo. — Kamo to namerjava, Slovani vsi dobro vemo in zatoraj tudi upamo, da bratje Čehi ne bodo mirno gledali, kako Nemci namerjavajo jim v srce zadeti.

V Gorici se snova društvo za „deželoznanstvo“ in so v ta namen že razposlana pravila.

— G. ž. John je stopil iz ministerstva in mesto njega je imenovan ž. Kuhn za državnega ministra vojaštva.

— Državni zbor bo 10. februarja spet sklican.

— „Novi Pozor“ piše, da preuzvišeni blškup Strossmayer je — brez všteti drugih velikih darov — samo za crkvene, znanstvene in milodarne naprave od leta 1850., kar je vladika v Dijakovu, daroval 654.050 gld. in to brez odškodovanja svoje grajšine.

— „Novi Pozor“ piše: Madjaroni niso v narodu, ker jih nič ne veže na njega, ker nimajo domoljubja. Resnično je, da med madjaroni ni nobene osebe, ktera bi bila za hrvaški narod, bodi si v kakem koli obziri kaj dobrega, napredovavnega, veličastnega ali hasnovitega storila.

Tržna cena

pretekli teden.

	V Varaž-		V Mariboru		V Celju		V Ptuj	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	5	80	6	5	5	70	5	80
Rži	4	—	4	10	4	10	3	80
Ječmena	3	—	3	20	—	—	—	—
Ovsa	1	80	2	—	1	80	1	80
Tursice (kuruze) vagan	3	—	3	20	3	10	3	90
Ajde	3	—	3	10	2	70	—	—
Prosa	2	80	2	90	—	—	—	—
Krompirja	1	60	1	30	1	15	1	20
Govedine funt	—	19	—	24	—	25	—	25
Teletine	—	24	—	26	—	26	—	26
Svinjetine črstve funt	—	28	—	26	—	25	—	26
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	10	—	8	50	10	50	10	50
„ 18" „ „	—	—	5	60	—	—	—	—
„ 36" mehkih „	7	—	6	—	8	50	8	—
„ 18" „ „	—	—	3	50	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	60	—	55	—	55
„ „ mehkega „ „	—	60	—	50	—	45	—	45
Sena cent	1	50	1	20	1	5	1	—
Slame cent v šopah	1	40	—	—	—	90	—	90
„ „ za steljo	1	20	—	80	—	70	—	70
Slanine (špeha) cent	40	—	33	—	—	—	33	—
Jajec, tri za	—	10	—	10	—	—	—	—

Cesarski zlat velja 5 fl. 71 kr. a. v.

Ažijo srebra 117.75.

Narodno drž. posojilo 66.—

Loterijine srečke.

V Gradcu 15. januarja 1868: **60 63 11 8 53**

Prihodnje srečkanje je 29. januarja 1868.

Listnica vredništva.

Danes smo razposlali 1. list onim častitim g. naročnikom, kateri še ga, — kolikor je nam znano — niso dobili; če še ga vendar kateri častiti naročnik tudi zdaj ne bi dobil, ga prosimo, naj ga reklamira. Prihodnji naročniki od zdaj dobijo vse liste. G. V. v Solnemgradu: O ti reči, o kateri ste pisali, se že nekaj snuje. Drugi poslani dopisi dojdejo prihodnjič, ker so za zdaj prekesno poslani bili.